

IN MEMORIAM

IN MEMORIAM ПРОФЕСОР ХАЙНЦ МИКЛАС (1948–2023)

IN MEMORIAM PROFESSOR HEINZ MIKLAS (1948–2023)

На 13 декември 2023 г. почина един от най-авторитетните учени в областта на старобългаристиката и палеославистиката професор Хайнц Миклас, верен приятел на България.

Хайнц Миклас е роден на 28 октомври 1948 г. в Грац. Там под ръководството на изтъкнатата австрийска изследователка Линда Садник разработва докторската си дисертация, посветена на славянския превод на творбите на византийския писател от XI в. Филип Монотроп. За оформянето и задълбочаването на научните му интереси важно значение имат и двете му специализации в Софийския университет (1971–1972 и 1973–1974). Като учен и преподавател Хайнц Миклас работи първоначално в Университета във Вюрцбург, а след това от 1977 до 1994 г. в Университета „Алберт-Лудвиг“ във Фрайбург. По това време е и гост-професор в университетите в Трир, Базел и Цюрих. През 1994 г. печели конкурса за професор в Института по славянска филология на Виенския университет, където работи до пенсионирането си през 2013 г.

Хайнц Миклас е един от най-добрите познавачи на славянското ръкописно наследство, като основно проучва българските средновековни ръкописи – класическите старобългарски глаголически и кирилски паметници от X–XI в., за да стигне до руските и сръбските преписи на български средновековни преводи, а прави и описи на малко известни славянски ръкописи и текстове от Зографския манастир, от библиотеките в Германия и др. Автор е на публикации върху значими славянски ръкописи от епохата на Средновековието, сред които особено място заемат изследванията му върху „Берлинския сборник“.

Хайнц Миклас дълги години се занимава с изясняването на въпроса за появата, развоя и структурата на ранната кирилска писменост, въз-

никнала според него в България след идването на Кирило-Методиевите ученици в Плиска. Той прави периодизация на развитието ѝ през IX–X в., анализира взаимоотношенията ѝ с глаголицата. Важно място в проучванията му заема анализът на принципите на превеждане през различни етапи от развитието на старобългарския език от IX–X до XV в. на фона на данните за развитието на балканските езици, пътя на преводите от българските към източнославянските земи, както и източнославянските влияния върху писмената култура на южните славяни.

Особено ценни са резултатите от научните занимания на Хайнц Миклас с най-ранните старобългарски писмени паметници, писани с глаголическа азбука и най-вече откритите през 1975 г. в Синайския манастир „Св. Екатерина“ изключително ценни ръкописи от XI в. Още през 1997 г. той участва в редактирането на първото научно издание на новооткритата в този манастир част от „Синайския псалтир“ от XI в. Ученият добре разбира, че големи постижения в палеославистиката могат да бъдат постигнати като се обединят усилията на различни специалисти, които всеотранно да изследват даден паметник и затова в работата си той си сътрудничи с изтъкнати изследователи на старата славянска книжнина. Плод на това сътрудничество е поредицата в четири тома „Glagolitica Sinaitica“, издавана с подкрепата на Австрийския фонд за научни изследвания. Първите два тома (2012 и 2021) съдържат описание, факсимилно издание и цялостно изследване на „Псалтира на Димитър“ – най-ранното свидетелство за Кирило-Методиевия превод на Псалтира. Третият том е посветен на „Енинския апостол“ – единствения старобългарски ръкопис, открит и съхраняван в България, а в четвъртия е публикувана новата част на един от най-ценните глаголически ръкописи – „Синайския евхологий“.

През 2014 г. Хайнц Миклас става съосновател на Междууниверситетския Център за анализ на изображенията и материалите от културното наследство, който има за цел да развива и прилага най-новите технологии в проучването на културно-историческото наследство особено при проучването на новооткрити глаголически правописи, и с това се поставя ново начало на изследването на най-старите славянски ръкописи.

През целия си творчески път Хайнц Миклас поддържа тясно сътрудничество с българските филолози медиевисти. Съвместно с български учени той подготвя „Каталога на славянските ръкописи в библиотеката на Зографския манастир на Атон“ (1994), наборните издания с изследвания на „Берлинския сборник“ (2006) и „Четириевангелието на цар Иван Александър“ (2017) и др.

През 1997 г. проф. Хайнц Миклас е удостоен с почетното звание „доктор хонорис кауза“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, а през 2006 г. е избран за чуждестранен член на Българската академия на науките. Дълги години той е член на международните редакционни колегии на списание „Български език“, „Palaeobulgarica“, „Старобългарска литература“.

Поклон пред паметта му!

Владко Мурдаров / Vladko Murdarov

✉ *Проф. д.ф.н. Владко Мурдаров*
Секция за съвременен български език
Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“
при Българската академия на науките
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България
balgarskiezik@mail.bg

✉ *Prof. Vladko Murdarov, DSc*
Department of Modern Bulgarian Language
Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod, Bl. 17, 1113 Sofia, Bulgaria
balgarskiezik@mail.bg